

Vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma 2026-2028

Aluehallitus 24.11.2025 § 404

Valmistelija	vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122, terhi.pohjavirta(at)omahame.fi
Selostus	Hyvinvointialuelain § 115 mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päätyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä on osoitettava, miten rahoitustarve katetaan. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa. Hyvinvointialueen taloudenpidossa tulee kiinnittää erityistä huomiota myös siihen, etteivät sen sitoumukset ylitä hyvinvointialueen taloudellisia resursseja. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu aluehallituksen 16.6.2025 § 272 hyväksymään suunnittelukehykseen ja sen täsmennykseen AH 6.10.2025 § 334. Suunnittelukehys perustuu vuoden 2025 muutostalousarvioon. Talouden suunnittelukehyksessä on huomioitu aluevaltuuston 9.4.2024 § 31 hyväksymän talouden tasapainottamisohjelma 2:n säästötavoitteet täysimääräisinä. Lisäksi se pitää sisällään aluevaltuuston 9.4.2024 § 30 hyväksymän palveluverkkosuunnitelman tuomat säästöt sekä uudet talouden tasapainottamistoimet, jotka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.12.2024 § 108. Taloussuunnittelussa on huomioitu valtion 30.4.2025 ja 22.9.2025 hyvinvointialueen rahoituksesta tehdyt laskelmat. Suunnitelmavuosien valtion rahoituksen taso perustuu valtiovarainministeriön vuoden 2026 rahoituksen pohjaan ja sen kehittymiseen suunnitelmakaudella 2026–2028. Talousarvion pohjatietona on vuosilta 2023-2024 kertynyt alijäämä sekä kuluvan vuoden ylijäämäennuste. Yhteensä alijäämää on kertynyt hyvinvointialueen taseeseen noin 109,2 miljoonaa euroa kahden ensimmäisen tilikauden jälkeen. Talouden suunnittelukehyksessä on

huomioitu hyvinvointialuelain velvoite kattaa syntyneet alijäämät vuoden 2026 aikana.
(JS)

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 64.2 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää merkitä talousarvion lähtökohdat 2026 tiedoksi. Aluehallitus jatkaa talousarvioesityksen käsittelyä seuraavissa kokouksissaan.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Aluehallitus päätti myöntää läsnäolo- ja puheoikeuden tämän asian käsittelyn ajaksi vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirralle.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 01.12.2025 § 415

Valmistelija vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122,
terhi.pohjavirta(at)omahame.fi

Selostus Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu aluehallituksen 16.6.2025 § 272 hyväksymään suunnittelukehykseen ja sen täsmennykseen AH 6.10.2025 § 334. Suunnittelukehys perustuu vuoden 2025 muutostalousarvioon. Talouden suunnittelukehyksessä on huomioitu aluevaltuuston 9.4.2024 § 31 hyväksymän talouden tasapainottamisohjelma 2:n säästötavoitteet täysimääräisinä. Lisäksi se pitää sisällään aluevaltuuston 9.4.2024 § 30 hyväksymän palveluverkkosuunnitelman tuomat säästöt sekä uudet talouden tasapainottamistoimet, jotka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.12.2024 § 108. Taloussuunnittelussa on huomioitu valtion 30.4.2025 ja 22.9.2025 hyvinvointialueen rahoituksesta tehdyt laskelmat. Suunnitelmavuosien valtion rahoituksen taso perustuu valtiovarainministeriön vuoden 2026 rahoituksen pohjaan ja sen kehittymiseen suunnitelmakaudella 2026–2028.

Hyvinvointialueen talouden suunnittelun lähtökohdat ovat siis olleet edelleen erittäin haastavat. Hyvinvointialueen tietopohja talouden suunnitteluun on kasvanut merkittävästi vuoden takaisesta tilanteesta. Samanaikaisesti suunnittelua on haastanut alijäämien kattamisen tiukka aikataulu, jonka myötä sopeuttamistoimien tehostaminen on edellytys tasapainoon pääsemiselle.

Talousarvion laadintaprosessista ja vastuuvapaudesta

Lähtökohtaisesti kaikki aluevaltuuston talousarviossa asettamat tavoitteet ovat sitovia siten, että ne on tarkoitettu toteutettavaksi. Kunnista ja kaupungeista poiketen on erityisesti huomattava, että hyvinvointialueen rahoitus perustuu vain valtion rahoitukseen ja asiakasmaksuihin eikä omaa verotusoikeutta ole. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialue voi omalla päätöksenteollaan vaikuttaa ensisijaisesti palvelujen ja toimintojen organisointiin eli käyttötalousmenoihin, mutta vain rajoitetusti tulovirtoihin. Laki hyvinvointialueesta velvoittaa hyvinvointialuetta huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä.

Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Talousarvioon on otettava hyvinvointialueen rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Aluevaltuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Yhtäältä talousarvion laadintaa koskevaa sääntelyä ja toisaalta velvoite osoittaa hyvinvointialueen toimintaan riittävät ja realistiset määrärahavaraukset voivat johtaa normien kollisiotilanteeseen. Aluevaltuusto ei voi tehdä uusia määrärahavaroja, jos näihin ei ole riittäviä tulovirtoja valtionrahoituksesta tai asiakasmaksuista. Toisaalta sääntely myös edellyttää, että määrärahavaraukset hyvinvointialueen toiminnan rahoittamiseksi ja tavoitteiden toteuttamiseksi pitää olla realistisia ja riittäviä. Sääntelyn noudattamisen arviointia hyvinvointialueella suorittavat mm. tilintarkastajat ja tarkastuslautakunta. Jos esimerkiksi tilintarkastaja havaitsee, että hyvinvointialueen hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai aluevaltuuston päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastuskertomuksessa on tehtävä asiasta tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Tällöin tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä aluehallituksen lausunto. Aluevaltuusto päättää toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan valmistelu, tilintarkastuskertomus ja siinä tehty muistutus antavat aihetta. Kun aluevaltuusto hyväksyy tilinpäätöksen, se päättää myös vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

Julkisyhteisölle myönnettävä vastuuvapaus tarkoittaa käytännössä sitä, että toimielin tai viranomainen vapautetaan vastuusta tietyn ajanjakson aikana suoritetusta hallinnosta tai päätöksenteosta ja todetaan, että julkisyhteisö on noudattanut asianmukaisesti lakeja, sääntöjä ja määräyksiä taloudenpidossaan ja päätöksenteossaan. Vastuuvapaus ei tarkoita, että virheisiin tai laiminlyönteihin ei puututa. Sen sijaan se antaa hallinnolle tai viranomaiselle oikeudellisen suoja-aseman siltä osin kuin he ovat toimineet tehtäviensä mukaisesti ja noudattaneet sovellettavia sääntöjä ja lakeja.

Aluehallitus on käsitellyt talousarviota kokouksissaan 10.11.2025 § 377 ja 24.11.2025 § 404. Aluehallitus jatkaa talousarvion käsittelyä. Aluehallitukselle tuodaan tiedoksi hyvinvointialuejohtajan alustava talousarvioesitys, joka tarkentuu aluehallituksen kokoukseen 8.12.2025. (JS)

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 64.2 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää merkitä asian tiedoksi ja käy lähetekeskustelun. Lopullinen päätösesitys tehdään aluehallituksen 8.12.2025 kokoukseen.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Lauri Jormanainen ja Helena Lehtonen poistuivat esteellisinä kokouksesta siksi ajaksi, kun käsiteltiin Oma Hämeen Tukipalvelut Oy:tä koskevaa asiakohtaa (yhteisöjäävi).

Aluehallitus piti tämän asian käsittelyn aikana kokoustauon klo 10.15 – 10.24, klo 12.01 – 12.45 ja klo 14.10. – 14.21.

Helena Lehtonen ja Lauri Jormanainen palasivat kokoukseen tauon jälkeen klo 12.46. Kylli Kylliäinen palasi tauon jälkeen kokoukseen klo 12.53.

Riku Bitter, Tapani Hellstén, Erja Hirviniemi, Pirjo Alijärvi, Johanna Häggman ja Juha Isosuo poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana ennen päätöksentekoa.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 08.12.2025 § 446
14941/02.02.00/2025

Valmistelija vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122,
terhi.pohjavirta(at)omahame.fi

Selostus Aluehallitus on käsitellyt talousarviota kokouksissaan 10.11.2025 § 377, 24.11.2025 § 404 ja 1.12.2025 § 415. Aluehallitus jatkaa talousarvion käsittelyä. Aluehallitus käsittelee hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen ja antaa esityksensä talousarviosta aluevaltuustolle.

Alijäämien kattamiseen haettava lisäaika

Julkuuuteen on tullut tietoja, joiden mukaan osa hyvinvointialueista, Kanta-Häme yhtenä joukossa, voisi hakemuksesta saada enintään kaksi vuotta lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen ilman arviointimenettelyä, joka tällä hetkellä on ainoa lain tuntema keino lisääjän saamiseksi.

Valtiovarainministeriön 3.12.2025 järjestämässä infotilaisuudessa on mainittu, että hakemuksen voisi jättää jo aluehallituksen hyväksymän tilinpäätöksen perusteella. Myöntämisen ehtona on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma, joka todennäköisesti vastaa muutostalousarviota, jossa alijäämät katetaan vuoden 2028 loppuun. Laki ei ole voimassa eikä tarkkoja tietoja siitä ole käytettävissä.

Oma Hämeellä on poikkeuksellisen paljon toimintamuutoksia vuoden 2026 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Muutoshallinnan varmistamiseksi esitetään, että 30 miljoonaa euroa alijäämien kattamiseksi tarvittavista toimista kohdennetaan ajallisesti ja toiminnallisesti keväällä, kun lisäaika ja

mahdollinen lisärahoitus ovat selvillä. Aikataulu on hyvin yhteensovitettavissa myös uuden strategian hyväksymisen kanssa.

Lisärahoitus

Hyvinvointialueen on haettava lisärahoitusta silloin, kun sen käytettävissä olevan tietopohjan perusteella on osoitettavissa, ettei lakisääteisiä palveluja voida järjestää ilman lisärahoitusta eivätkä muut toimenpiteet riitä varmistamaan palvelujen lainmukaista toteutumista.

Lisärahoituksen edellytysten arviointi perustuu siihen, voidaanko ryhtyä talouden tasapainottamistoimiin vaarantamatta lakisääteisten palvelujen vähimmäistasoa. Mikäli sopeutustoimet johtaisivat esimerkiksi hoitoon pääsyn määräaikojen järjestelmällisiin ylityksiin, henkilöstömitoitusten alittumiseen tai muihin valvontaviranomaisten havaitsemiin puutteisiin palvelujen saatavuudessa, muodostuu lisärahoituksen hakeminen oikeudellisesti välttämättömäksi.

Lisärahoitusta voidaan myöntää vain lakisääteisten palvelujen turvaamiseen. Oikeuskanslerin päätöksen ja rahoituslain perusteella lisärahoitusta ei voida käyttää yleiseen talouden tasapainottamiseen, yleisesti alijäämien kattamiseen, sisäisiin organisaatiouudistuksiin, tehostamis- tai kehittämishankkeisiin eikä kustannuksiin, jotka johtuvat puutteellisesta ohjauksesta, viivästyneistä päätöksistä tai muista hyvinvointialueen omista valinnoista. Lisärahoitus ei myöskään ole keino pysyvän rakenteellisen rahoitusvajeen korjaamiseen, vaan väline lakisääteisten palvelujen turvaamiseen silloin, kun muut keinot ovat riittämättömiä.

Edellä mainitut asiat selviävät, kun hyvinvointialueen mahdollisesti saaman alijäämän kattamisen lisääjän myöntämisperusteet ja ehdot selviävät. Tämän vuoksi lisärahoitusta ei vielä tässä vaiheessa esitetä haettavaksi.

Tulosaluetasoiset tavoitteet, palvelutoiminnan volyymitiedot, tulosalueiden tuloslaskelmat ja tasapainottamistoimien kohdentaminen tuodaan aluehallituksen käsittelyyn käyttösuunnitelmassa 2026.
(JS)

Toimivallan peruste

Hyvinvointialuelaki 115 §, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 64 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää lisärahoituksen hakemisesta myöhemmin erikseen, mikäli kohdan 3 toteuttaminen sitä edellyttää.

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se

1. hyväksyy liitteenä olevan Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2026 talousarvion sekä vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman sekä

2. myöntää aluehallitukselle valtuuden kohdentaa vuoden 2026 tasapainottamistoimet tulosalueille käyttösuunnitelman 2026 käsittelyn yhteydessä siltä osin kuin tasapainottamistoimenpiteet on määritelty toimialakohtaisesti talousarviossa. Muiden säästötoimenpiteiden kohdentuminen tuodaan tarvittaessa aluevaltuuston käsittelyyn

muutostalousarviossa 2026, jos toimialojen väliset kohdennukset muuttuvat

3. toteaa, että talousarvion kohta Muut säästöt (30 miljoonaa euroa) tarkennetaan muutostalousarviossa kun vuoden 2025 tilinpäätös ja alijäämien kattamisen lisääjän ehdot ovat selvillä.

Käsittely

Keskustelun aikana Lauri Jormanainen teki Helena Lehkosen kannattamana seuraavan muutosesityksen: "Lukuun 4.3 "Konserni- ja tukipalvelujen toimiala" tehdään muutos siten, että ryhmärahaa pienennetään 500 euroa/valtuutettu."

Keskustelun aikana Pasi Honkanen teki lukuun 4.3 muutosesityksen, että ryhmäraha poistetaan kokonaan. Puheenjohtaja totesi Pasi Honkasen muutosesityksen raukeavan kannattamattomana.

Puheenjohtaja totesi aluehallituksen kannattavan yksimielisesti Lauri Jormanaisen muutosesitystä.

Keskustelun aikana Erja Hirviniemi teki lukuun 4.5 seuraavan muutosesityksen: "Sivu 68. Esitän perusterveydenhuollon toimialalle lääkärin määrän lisäämiseen 2 M€." Puheenjohtaja totesi Erja Hirviniemen muutosesityksen raukeavan kannattamattomana.

Keskustelun aikana Tarja Filatov teki Pasi Honkasen kannattamana lukuun 4.5 muutosesityksen, että lisätään: " Sivulle 67. Otsikon Suunnitelmakauden 1. kappaleen jälkeen:
Tavoittelemme nykyistä nopeampaa hoitoon pääsyä oman henkilöstön voimin.

Tilannetta arvioidaan kevään taloustarkastelun yhteydessä. Tavoitteena on tarpeen vaatima kahden viikon hoitoon pääsy oman henkilöstön voimin. Tämä edellyttää aktiivista rekrytointipolitiikkaa." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen kannattavan Tarja Filatovin muutosesitystä yksimielisesti.

Keskustelun aikana Helena Lehkonen teki Pasi Honkasen ja Lotta Saarenmaan kannattamana lukuun 4.5 muutosesityksen, että lisätään: "s. 67 kappale kaksi loppuun uusi lause: Hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä kuntien kanssa on välttämätöntä ennaltaehkäisyn onnistumiseksi." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen kannattavan Helena Lehkosen muutosesitystä yksimielisesti.

Keskustelun aikana Tarja Filatov teki Tapani Hellsténin kannattamana lukuun 4.6 muutosesityksen, että lisätään: "Sivulle 75 toimialakohtaisia riskejä käsittelevän kappaleen loppuun:
Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan osuuden vähentäminen edellyttää kotiin annettavien palveluiden riittävää vahvistamista. Kevään taloustarkastelun yhteydessä arvioidaan kotiin annettavien palveluiden riittävyys ja eri toimien vaikuttavuus." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen kannattavan Tarja Filatovin muutosesitystä yksimielisesti.

Hyvinvointialuejohtaja teki seuraavan lisäyksesityksen lukuun 4.6: "Ikäihmisten perhehoidon kriteereitä tiukennetaan siten, että vapautuva rahoitus mahdollistaa palvelun tarjoamisen yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella. Tämän lisäksi arvioidaan vuosina 2023-2025 Janakkalan ja Hämeenlinnan alueella annetun perhehoidon kokonaisvaikuttavuutta ja tarvittavat muutokset tuodaan muutostalousarvion yhteydessä päätettäväksi." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen hyväksyvän hyvinvointialuejohtajan lisäyksesityksen yksimielisesti.

Keskustelun aikana Helena Lehkonen teki Pasi Honkasen kannattamana lukuun 4.7 muutosesityksen, että lisätään: "S.80 viimeinen kappale ja viimeinen lause jatko ...kohdentamista uudella tavalla pyrkien panostamaan ennaltaehkäisevän työn toimintamallien kehittämiseen." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen kannattavan Helena Lehkosen muutosesitystä yksimielisesti.

Hyvinvointialuejohtaja teki seuraavan lisäyksesityksen talousarviokirjaan: "Talousarvion käyttötalousosaan lisätään toimialojen tuloslaskelmien alle lisätietona tasapainottamistoimien muiden säästöjen (yhteensä 30 miljoonaa euroa) kohdentuminen toimialan talousarvion riville Muut toimintakulut." Puheenjohtaja totesi aluehallituksen hyväksyvän hyvinvointialuejohtajan lisäyksesityksen yksimielisesti.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen seuraavin talousarviokirjaan tehtävin muutoksin:

- lukuun 4.3 "Konserni- ja tukipalvelujen toimiala" tehdään muutos siten, että ryhmärahaa pienennetään 500 euroa/valtuutettu.

- lukuun 4.5 sivulle 67. Otsikon Suunnitelmakauden 1. kappaleen jälkeen lisätään:

"Tavoittelemme nykyistä nopeampaa hoitoon pääsyä oman henkilöstön voimin.

Tilannetta arvioidaan kevään taloustarkastelun yhteydessä. Tavoitteena on tarpeen vaatima kahden viikon hoitoon pääsy oman henkilöstön voimin. Tämä edellyttää aktiivista rekrytointipolitiikkaa."

- lukuun 4.5 sivulle 67 kappaleen kaksi loppuun lisätään uusi lause: "Hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä kuntien kanssa on välttämätöntä ennaltaehkäisyn onnistumiseksi."

- lukuun 4.6 sivulle 75 toimialakohtaisia riskejä käsittelevän kappaleen loppuun lisätään: "Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan osuuden vähentäminen edellyttää kotiin annettavien palveluiden riittävää vahvistamista. Kevään taloustarkastelun yhteydessä arvioidaan kotiin annettavien palveluiden riittävyys ja eri toimien vaikuttavuus."

- lukuun 4.6 lisätään: ”Ikäihmisten perhehoidon kriteereitä tiukennetaan siten, että vapautuva rahoitus mahdollistaa palvelun tarjoamisen yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella. Tämän lisäksi arvioidaan vuosina 2023-2025 Janakkalan ja Hämeenlinnan alueella annetun perhehoidon kokonaisvaikuttavuutta ja tarvittavat muutokset tuodaan muutostalousarvion yhteydessä päätettäväksi.”
- lukuun 4.7 sivulle 80 viimeinen kappale ja viimeinen lause lisätään jatko ”...kohdentamista uudella tavalla pyrkien panostamaan ennaltaehkäisevän työn toimintamallien kehittämiseen”.
- talousarvioasiakirjaan talousarvion käyttötalousosaan lisätään toimialojen tuloslaskelmien alle lisätietona tasapainottamistoimien muiden säästöjen (yhteensä 30 miljoonaa euroa) kohdentuminen toimialan talousarvion riville Muut toimintakulut.

Pirjo Alijärvi poistui kokouksesta luvun 4.3 käsittelyn jälkeen, ja Leila Ahlqvist saapui kokoukseen luvun 4.4. käsittelyn alkaessa. Leila Ahlqvist toimi tästä lukien pöytäkirjantarkastajana.

Lauri Jormanainen ja Helena Lehkonen poistuivat kokouksesta esteellisinä luvun 4.4 ”Oma Hämeen Tukipalvelut Oy” käsittelyn ajaksi (yhteisöjäävi).

Heini Ristavaara poistui kokouksesta luvun 4.5 käsittelyn aikana ennen päätöksentekoa.

Aluehallitus piti tämän asian käsittelyn aikana kokoustauon klo 14.32 – 14.48.

Kylli Kylliäinen poistui kokouksesta luvun 4.6 käsittelyn aikana ennen päätöksentekoa.

Täytäntöönpano	päätösesitys /aluevaltuusto
Muutoksenhaku	Ei muutoksenhakuoikeutta